

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Илиян Боянов, департамент Археология на НБУ,
член на научно жури за провеждане на публична защита,
назначено със Заповед № З-РК-61 / 06.12.2023 г. на Ректора на НБУ

за дисертационният труд на Богдан Стоянов Атанасов „Технология и общество в края на второто хилядолетие пр. Хр. в Западното Черноморие. Селището от Късната бронзова епоха край Дуранкулак“, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.2. История и археология

Представеният за защита дисертационен труд се състои от 364 страници текстова част, разпределени в Увод, Изложение в десет глави и Заключение, както и 32 страници с приложения, което напълно се вмести в общоприетия обем за подобен вид разработки. Темата е удачно избрана с оглед липсата на обобщаващо изследване върху края на Късната бронзова епоха за областта между делтата на Дунав и Босфора по Западния понт. В този смисъл, представеният от Богдан Атанасов оригинален авторски труд, се явява дългоочакван и приносен за българската, а и не само, археология.

Хронологическият обхват на работата е поставен най-общо в края на второто хилядолетие пр. Хр. и очевидно е свързан с дискусията за края на Късната бронзова епоха. Дисертационният труд е посветен на едно единствено селище – Дуранкулак, но заявката на автора е на негова база да обхване проблематиката за цялото Западно черноморие.

В уводната част в стегнат, но изчерпателен вид, е направено обобщение на състоянието на археологическите проучвания не само в Дуранкулак, но и като цяло за Източните Балкани. Резултатите от тези проучвания са съпоставени с цялостната картина на Източното Средиземноморие за края на Късната бронзова епоха, като Богдан Атанасов загатва тук една от целите на изследването си, а именно наличието или липсата на връзка между кризата на държавните формирания там през XIII – XII в. пр. Хр. и разцвета на Югоизточна Европа по това време.

В Глава първа е направен обстоен и критичен историографски преглед, като са очертани проблемите и предизвикателствата пред проучванията на обектите от Късната

бронзова епоха. Акцентът е поставен върху установената днес периодизация и дискусиата за края на КБЕ и началото на РЖЕ. Малко нетрадиционно в края на тази глава са поместени целите на дисертационния труд, които са посочени достатъчно ясно и конкретно и демонстрират отличното познаване на проблематиката от страна на Богдан Атанасов.

Глава втора е посветена на физико-географските условия и палеосредата през Второто хилядолетие пр. Хр. на Източните Балкани. Събраната в рамките на тази глава информация за климата и околната среда в края на КБЕ показва, че нито появата, нито изчезването на селището от КБЕ край Дуранкулак не може да се обясни само с помощта на климатични фактори.

В Трета глава е представена историята на проучванията на селището от КБЕ, като детайлно са проследени всички елементи на археологическото проучване и неговата документация, включително и инструментите, с които то е осъществено. На пръв поглед тази информация изглежда твърде подробна и дори излишна, но когато се работи с ограничена до оскъдна документация изворова база, всеки детайл от проучването може да се окаже ключов.

Следващите глави са силно дебалансираны и демонстрират структуриране на труда, характерно за немската школа от преди няколко десетилетия, което се използва и до днес в много случаи. Глава Четвърта, която се простира на почти цели две страници, очертава границите на селището на Големия остров от КБЕ и спокойно може да бъде поставена като въведение към следващата Пета глава (170 страници), дискутираща архитектурата и стратиграфията на обекта, които са неразривно свързани с неговото разположение. Тази глава е и най-приносната в дисертационния труд, тъй като няма друг обект от Второ хил. пр. Хр. на Източните Балкани и в Западното и Северозападното Черноморие, в който да са запазени разположени една над друга постройки от три архитектурни фази. Това позволява диахронното проследяване на измененията в архитектурата и появата на иновации като терасиране и апсидни къщи, както и завръщането към първоначалната планировка в края на съществуването на селището.

Глава Шеста е посветена на основния поминък на населението. Археозоологическите проучвания показват една уседнала, основаваща се на земеделие икономика. Анализът недвусмислено показва, че животновъдството има спомагателна

функция, а земеделието е основният поминък. Особено важно е наблюдението, че наличието на голямо количество прасета може да се приеме за сигурен белег за това, че не се извършват сезонни скотовъдни миграции, тъй като прасетата не могат да се движат в стадо като дребния или едър рогат добитък.

Следващите четири глави са посветени на керамиката, дребните находки, кремъчните артефакти и металните предмети от селището. Съществен принос тук е предложената хронология на селището в Дуранкулак в XII в. пр. Хр. Според Богдан Атанасов то вероятно е частично синхронно с Троя VIIb1, но е възможно да е основано и по-рано още през XIII в. пр. Хр.

В Заключението са представени в синтезиран вид основните изводи на докторанта, някои от които повтарят тези в съответните глави.

В заключение искам да подчертая приносния характер на дисертационния труд. Написан на четим, дори увлекателен език, той запълва съществена празнина в родната литература. Въпреки някои препоръки и бележки, с оглед цялостното ми положително впечатление, убедено препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди на Богдан Стоянов Атанасов образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.2 История и Археология.

03.03.2024 г.

Гр. София

С уважение:

